

SĄJUNGOS PAJAMOS

ES biudžetas didžiaja dalimi (99 proc.) finansuojamas nuosavais ištekliais. Metinės pajamos turi padengti visas išlaidas per metus. Sprendimą dėl nuosavų išteklių sistemos, atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę, vieningai priima Taryba ir šį sprendimą turi ratifikuoti valstybės narės.

TEISINIS PAGRINDAS

- Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 311 straipsnis ir 332 straipsnio 2 dalis ir Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties 106a ir 171 straipsniai;
- 2014 m. gegužės 26 d. Tarybos sprendimas 2014/335/ES, Euratomas dėl Europos Sąjungos nuosavų išteklių sistemos^[1], 2014 m. gegužės 26 d. Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 608/2014, kuriuo nustatomos Europos Sąjungos nuosavų išteklių sistemos įgyvendinimo priemonės^[2], ir 2014 m. gegužės 26 d. Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 609/2014 dėl tradicinių, PVM ir BNP pagrįstų nuosavų išteklių teikimo metodų ir tvarkos ir dėl priemonių, skirtų grynujų pinigų poreikiui patenkinti^[3]. Po ratifikavimo šie teisės aktai įsigaliojo 2016 m. spalio 1 d. ir taikomi atgaline data nuo 2014 m. sausio 1 d.

TIKSLAS

Siekiami Europos Sąjungai suteikti finansinį savarankiškumą laikantis biudžetinės drausmės.

VEIKIMAS

Europos anglių ir plieno bendrijai (EAPB) nuo pat pradžių buvo suteikti nuosavi ištekliai, o Europos ekonominė bendrija (EEB) ir Europos atominės energijos bendrija (Euratomas) iš pradžių buvo finansuojamos valstybių narių įnašais. 1970 m. balandžio 21 d. Sprendime dėl nuosavų išteklių EEB numatomi nuosavi ištekliai. Šiuo metu nuosavi ištekliai, skirti metiniams mokėjimų asignavimams padengti, sudaro ne daugiau kaip 1,20 proc. ES bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP)^[4]. Faktiškai dabartinėje 2014–2020 m. daugiamečioje finansinėje programoje (DFP) ([1.4.3](#)) nustatoma apytiksliai

[1]OL L 168, 2014 6 7, p. 105.

[2]OL L 168, 2014 6 7, p. 29.

[3]OL L 168, 2014 6 7, p. 39.

[4]2018 m. finansinės programos techninis patikslinimas pagal BNP pokyčius (2010 m. ESS), [COM\(2017\) 0473](#), 2017 m. rugsėjo 15 d.

1 proc. ES BNP riba. Kadangi biudžetas turi būti subalansuotas, ši viršutinė riba taikoma ir išlaidoms (1.4.3).

PAJAMOS

1. Tradiciniai nuosavi ištekliai

Šiuos išteklius sudaro maitai, žemės ūkio maitai ir cukraus bei izogliukozės mokesčiai. Jie numatyti 1970 m. sprendime ir nuo to laiko renkami. 2016 m. vadinamieji tradiciniai nuosavi ištekliai sudarė 15 proc. visų ES pajamų^[5].

2. PVM pagrįsti nuosavi ištekliai

Šiuo metu PVM pagrįstus nuosavus išteklius sudaro Sąjungai pervedama valstybių narių surinkto apskaičiuoto PVM procentinė dalis. Nors šie ištekliai numatyti 1970 m. sprendime, jie nebuvo taikomi iki 1979 m., kol nebuvo suderintos valstybių narių PVM sistemos. PVM pagrįsti ištekliai paprastai sudaro 13 proc. nuosavų išteklių pajamų.

3. BNP pagrįsti nuosavi ištekliai

Šiuos nuosavus išteklius sudaro nuo valstybių narių BNP mokama vienoda procentinė mokesčio dalis, nustatoma kiekvienais metais biudžeto procedūros metu. Jie numatyti Tarybos sprendime 88/376/EEB. Iš pradžių ši rinkliava buvo vykdoma tik tuomet, jei kiti nuosavi ištekliai nepadengdavo visų išlaidų, tačiau dabar šie ištekliai sudaro didžiąją ES biudžeto dalį. Nuo praėjusio amžiaus 10-ojo dešimtmečio pabaigos BNP pagrįsti ištekliai padidėjo tris kartus ir dabar paprastai jie sudaro apie 72 proc. nuosavų išteklių pajamų.

4. Kitos pajamos ir iš ankstesnių metų perkeltas likutis

Kitos pajamos – tai ES darbuotojų mokami mokesčiai nuo atlyginimų, ne ES šalių įnašai į tam tikras ES programas ir įmonių mokamos baudos, jei nustatyta, kad jos pažeidė konkurencijos ar kitus teisės aktus. Kiekvienų finansinių metų likutis, jei esama pertekliaus, įrašomas į kitų metų biudžetą kaip pajamos. Kitos pajamos, likučiai ir techniniai patikslinimai paprastai sudaro mažiau kaip 10 proc. visų pajamų.

5. Korekcijos mechanizmai

Su valstybių narių įnašais susijusio biudžeto disbalanso koregavimas taip pat yra dabartinės nuosavų išteklių sistemos dalis. 1984 m. susitarta dėl Jungtinei Karalystei taikomos korekcijos, t. y. Jungtinės Karalystės įnašo sumažinimo sumos, lygiavertės dviem trečdaliams skirtumo tarp jos įnašo (neįskaitant tradicinių nuosavų išteklių) ir sumos, kurią ji gauna iš biudžeto. Ši korekcija patikslinta 2007 m. siekiant palaipsniui nebeįtraukti į skaičiavimą ne žemės ūkio išlaidų valstybėse narėse, kurios įstojo į ES po 2004 m. Šią korekciją finansuoja visos kitos valstybės narės, išskyrus Vokietiją, Nyderlandus, Austriją ir Švediją, kurių įnašai finansuojant JK taikomą korekciją yra sumažinti. Vokietijai, Nyderlandams, Austrijai ir Švedijai 2007–2013 m. laikotarpiu taip pat buvo taikomas sumažintas PVM išteklių pareikalavimo tarifas. Tuo pačiu laikotarpiu buvo sumažinti Nyderlandų ir Švedijos BNP pagrįsti įnašai.

[5] [Europos Sąjungos konsoliduotosios metinės ataskaitos. 2017 finansiniai metai.](#)

Kalbant apie dabartinius korekcijos mechanizmus, pažymėtina, kad dabartinis Jungtinei Karalystei taikomas korekcijos mechanizmas ir jo finansavimas tęsiamas, taip pat 2014–2020 m. laikotarpiu sumažintas Vokietijai, Nyderlandams ir Švedijai nustatyto PVM pagrįstų nuosavų išteklių pareikalavimo tarifas (0,15 proc.), o bendri metiniai BNP pagrįsti įnašai 2014–2020 m. laikotarpiu sumažinami Danijai (130 mln. EUR), Nyderlandams (695 mln. EUR), Švedijai (185 mln. EUR) ir 2014–2016 m. laikotarpiu – Austrijai (30 mln. EUR 2014 m., 20 mln. EUR 2015 m. ir 10 mln. EUR 2016 m.). Kalbant apie tradicinių nuosavų išteklių rinkimo išlaidas, procentinė dalis, kurią leidžiama pasilikti valstybėms narėms, nuo 25 proc. sumažinta iki 20 proc.

ES NUOSAVŲ IŠTEKLIŲ REFORMOS LINK

Lisabonos sutartyje nustatyta, kad visas biudžetas turėtų būti finansuojamas nuosavais ištekliais, ir Tarybai suteikiami įgaliojimai, pasikonsultavus su Parlamentu, vienbalsiai priimti sprendimą dėl Sąjungos nuosavų išteklių sistemos, įskaitant galimybę numatyti naujas ir panaikinti esamas nuosavų išteklių kategorijas. Tokio pobūdžio sprendimą turėtų ratifikuoti valstybės narės. Vis dėlto su šio sprendimo įgyvendinimu susijusias priemones dabar Taryba gali priimti tik gavusi Parlamento pritarimą.

Aukšto lygio grupė, kurią sudarė Parlamento, Tarybos ir Komisijos atstovai ir kuriai pirmininkavo Mario Monti, bendradarbiaudama su nacionaliniais parlamentais atliko bendrą nuosavų išteklių sistemos peržiūrą, kurią pradėjo 2014 m.

2017 m. sausio mėn. M. Monti vadovaujama grupė pateikė savo galutinę ataskaitą. Aukšto lygio grupė dvejus metus nagrinėjo galimybes rasti skaidresnius, paprastesnius, teisingesnius ir demokratiškai atskaitingus Europos biudžeto finansavimo būdus. Pagrindinė grupės išvada buvo ta, kad ES biudžetą būtina pertvarkyti – tiek su pajamomis, tiek ir su išlaidomis susijusius jo aspektus, kad būtų atsižvelgta į dabartinius iššūkius ir pasiekta apčiuopiamų rezultatų Europos piliečių labui.

2017 m. birželio mėn. Komisija pateikė diskusijoms skirtą dokumentą dėl ES finansų ateities, kuriame pristato penkis scenarijus ir jų galimą poveikį pajamoms.

2018 m. gegužės 2 d. Komisija pateikė pasiūlymus supaprastinti dabartinius PVM pagrįstus nuosavus išteklius ir nustatyti naujų nuosavų išteklių krepšelį:

- pajamos, kurios sudaro 20 proc. apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos pajamų;
- naujajai bendrai konsoliduotajai pelno mokesčio bazei taikomas 3 proc. pareikalavimo tarifas (bus įvedamas palaipsniui, kai bus priimti reikiami teisės aktai);
- nacionalinis įnašas, apskaičiuojamas pagal neperdirbto plastiko pakuočių atliekų kiekį kiekvienoje valstybėje narėje (0,80 EUR už kilogramą).

Komisijos vertinimu, šie nauji nuosavi ištekliai sudarytų apie 12 proc. viso ES biudžeto ir galėtų papildyti pajamas iki 22 mlrd. EUR suma per metus.

Komisija siūlo dabartines lengvatas panaikinti palaipsniui, per penkerius metus, ir vėliau panaikinti visas korekcijas ir nuo 20 iki 10 proc. sumažinti muitinės pajamų dalį, kurią pasilieka valstybės narės surinkimo išlaidoms padengti. Be to, ji siūlo padidinti

dabartinę metinio nuosavų išteklių pareikalavimo viršutinę ribą, kuri sudaro 1,20 proc. ES BNP, iki 1,29 proc., atsižvelgiant į mažesnės 27 valstybių narių Europos Sąjungos bendras BNP, vis dažnesnį ES biudžeto garantuojamų priemonių naudojimą ir į siūlomą Europos plėtros fondo įtraukimą į ES biudžetą.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Keliose rezoliucijose, priimtose per praėjusius keletą metų, pvz., [2014 m. gruodžio 17 d.](#) rezoliucijoje dėl Europos Bendrijų nuosavų išteklių sistemos, Parlamentas atkreipė dėmesį į nuosavų išteklių sistemos problemas, visų pirma, susijusias su jos pernelyg dideliu sudėtingumu. Parlamentas pateikė pasiūlymą, kaip užtikrinti Sąjungos finansinį nepriklausomumą, ir paragino įgyvendinti reformą siekiant paprasčiau, skaidriau ir demokratiškiau gauti pajamas.

Remdamasis naujomis Lisabonos sutarties nuostatomis, Parlamentas ne kartą ragino atlikti išsamią nuosavų išteklių reformą, pavyzdžiui, [2014 m. balandžio 15 d.](#) rezoliucijoje „Derybos dėl 2014–2020 m. daugiamečių finansinės programos (DFP): įgyta patirtis ir tolesni veiksmai“.

[2014 m. balandžio 16 d.](#) teisėkūros rezoliucijoje dėl Tarybos sprendimo dėl nuosavų išteklių sistemos projekto Parlamentas atkreipė dėmesį į Aukšto lygio grupės nuosavų išteklių klausimais (M. Monti vadovaujamos grupės), kuri Parlamentui primygtinai reikalaujant buvo įsteigta vykstant deryboms dėl 2014–2020 m. DFP, svarbą ir pabrėžė, kad, be kitų didelių sunkumų, dabartinė Sąjungos finansavimo sistema nesurinko Tarybos balsų daugumos norint, kad į metinius biudžetus būtų galima įrašyti pakankamai mokėjimų asignavimų siekiant įvykdyti ES teises prievoles ir politinius įsipareigojimus.

Savo [2016 m. liepos 6 d.](#) rezoliucijoje „Pasirengimas porinkimui 2014–2020 m. DFP tikslinimui: Parlamento indėlis prieš Komisijai pateikiant pasiūlymą“ Parlamentas paragino Komisiją laikantis orientacinių paprastumo, sąžiningumo ir skaidrumo principų iki 2017 m. pabaigos pateikti plataus užmojo teisės aktų rinkinį dėl nuosavų išteklių nuo 2021 m. Savo [2016 m. spalio 26 d.](#) rezoliucijoje dėl 2014–2020 m. DFP laikotarpio vidurio tikslinimo Parlamentas dar kartą pabrėžė poreikį sumažinti BNP įnašų dalį ir paragino PVM išteklių arba iš esmės pertvarkyti, arba jo visiškai atsisakyti. Parlamentas taip pat ragino nustatyti vieną ar kelis naujus nuosavus išteklius ir palaipsniui atsisakyti visų rūšių korekcijų.

Savo [2017 m. spalio 24 d.](#) rezoliucijoje dėl diskusijoms skirto dokumento dėl ES finansų ateities Parlamentas pakartojo, jog pritaria visavertei ES nuosavų išteklių sistemos reformai, ir pabrėžė, kad tokia sistema turėtų apimti suderintą naujų ES nuosavų išteklių krepšelį, kuris būtų nustatytas siekiant paremti ES politinius tikslus ir turėtų būti pradėtas taikyti palaipsniui siekiant užtikrinti sąžiningesnius ir stabilesnius ES finansus.

Savo [2018 m. kovo 14 d.](#) rezoliucijoje dėl Europos Sąjungos nuosavų išteklių sistemos reformos Parlamentas išvardijo dabartinės nuosavų išteklių sistemos reformos priežastis, įskaitant poreikį šalinti esamos sistemos trūkumus ir užtikrinti ES galimybes finansuoti savo politikos priemones ir spręsti naujus uždavinius. Parlamentas ragino nustatyti priimtina ir subalansuotą nuosavų išteklių sistemą ir apibrėžė naujos nuosavų išteklių sistemos sukūrimą reglamentuojančius principus ir

prielaidas, išvardijo kriterijus, kuriuos taikant būtų nustatomi nauji nuosavi ištekliai, ir pasiūlė galimų naujų nuosavų išteklių krepšelį.

Savo [2018 m. gegužės 30 d.](#) rezoliucijoje dėl 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos ir nuosavų išteklių Parlamentas palankiai įvertino 2018 m. gegužės 2 d. Komisijos pasiūlymus dėl nuosavų išteklių ir priminė savo poziciją, kad susitarimas dėl kitos DFP su Parlamentu negali būti pasiektas, jei nuosavų išteklių srityje nebus padaryta atitinkamos pažangos.

Savo [2018 m. lapkričio 14 d.](#) rezoliucijoje „2021–2027 m. daugiametė finansinė programa. Parlamento pozicija siekiant susitarimo“ Parlamentas paragino Komisiją atsižvelgti į Europos Audito Rūmų nuomonę Nr. 5/2018 ir kitus išsamius pasiūlymus numatyti naujų nuosavų išteklių krepšelį, kuris atitiktų pagrindinius ES strateginius tikslus ir jo poveikis piliečiams mokesčių požiūriu būtų neutralus.

Alix Delasnerie
05/2019

